

4. Солодилова Т. Формирование правосознания как основа коррекции противоправного поведения несовершеннолетних преступников / Т. Солодилова // Мир образования – образование в мире. – 2011. – №2. – С. 98-101.
5. Ципко В. Психолого-педагогічні підходи до формування цінностей студентів у процесі навчання суспільствознавчих дисциплін / В.Ципко // Рідна школа. – 2011. – № 1-2. – С. 13-17.

Анотація

У статті розглядається проблема збагачення ціннісно-орієнтаційної потужності суспільствознавчих навчальних дисциплін у випереджувальному розвитку у студентів правової компетентності.

Аннотация

В статье рассматривается проблема обогащения ценностно-ориентационной потенциала учебных дисциплин обществоведческого цикла в опережающем развитии у студентов правовой компетентности.

Summary

In article the problem of enrichment value-orientated potential of subject matters of social science cycle in advancing development of students' legal competence is considered.

Ключові слова: правові знання, правова компетентність, інтерактивні методи.

Ключевые слова: правовые знания, правовая компетентность, интерактивные методы.

Key words: legal knowledge, legal competence, interactive methods.

Подано до редакції 18.03.2012.

УДК 378.147+37.013:78

©2012

Косенко П.Б.

ІНДИВІДУАЛЬНИЙ ПІДХІД ЯК СКЛАДОВА ОСОБИСТІСНО ОРІЄНТОВАНОГО НАВЧАННЯ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ МУЗИКИ

Постановка проблеми у загальному вигляді... Принцип індивідуального підходу утвердився в музичній педагогіці як один з основоположних. Пов'язано це з індивідуальним характером занять (учень та викладач) і з тим, що кожен, хто набуває музичну майстерність, має своє неповторне поєднання здібностей, яке визначається як обдарованість і "від якого залежить можливість успішних занять музичною діяльністю" [10, с. 42].

Якість інструментальної підготовки майбутнього вчителя музики залежить від наявності у нього загальних та спеціальних здібностей. До загальних, що впливають на успішність будь-якої діяльності індивіда, належать пізнавально-орієнтувальні можливості, такі як відчуття, сприймання, уява та пам'ять, адже вони забезпечують інформаційне моделювання дійсності. Під спеціальними здібностями розуміються ті, що дають студенту можливість опанувати гру на музичному інструменті – це відчуття висоти звуку, ритму, музична пам'ять, якість виконавського апарату. Тож, говорячи про індивідуальний підхід, зазвичай мають на увазі такі дії викладача, що сприяють розвитку вищезгаданих здібностей.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми... До індивідуального підходу у навчанні провідні педагоги звертались здавна. Перші приклади індивідуального розвитку особистості учня можна знайти ще у філософській спадщині видатного мислителя античних часів Сократа та працях римського педагога Квінтіліана.

Сьогодні індивідуальний підхід у вітчизняній педагогічній науці розглядається як складова особистісно орієнтованого навчання. Вагомий внесок у розробку теорії та методології такого навчання зробили сучасні українські психологи і педагоги, такі як Г.О.Балл, І.Д.Бех, Г.С.Костюк, С.Д.Максименко, В.В.Рибалка, В.А.Семиченко, І.А.Зяюн, В.Г.Кремень, В.І.Лозова, О.М.Пехота, С.О.Сисоєва, Н.М.Тарасевич, М.Г.Чобітько та ін. Значний вплив на теорію і практику особистісно орієнтованої освіти в Україні мають дослідження у цій галузі російських вчених (М.Н.Берулава, І.В.Бестужев-Лада, Є.В.Бондаревська, І.А.Зимня, В.П.Зінченко, Н.Д.Нікандров, І.С.Якиманська та ін).

Незважаючи на те, що поняття "особистісно орієнтоване навчання" не набуло популярності в музичній педагогіці, підґрунтя для вирішення низки важливих питань з проблеми формування особистості музиканта закладено педагогічною діяльністю таких визначних представників виконавської школи, як А.Б.Гольденвейзер, Ф.М.Блуменфельд, К.М.Ігумнов, Г.Г.Нейгауз, Л.В.Ніколаєв, С.С.Фейнберг, Л.С.Ауер, А.І.Ямпольський, а пізніше Л.А.Баренбойм, М.Е.Фейгін та Я.І.Мільштейн. Різним аспектам виховання майбутнього вчителя музики, в тому числі пов'язаних з особистісним підходом, присвячені праці таких сучасних вітчизняних вчених Л.М.Масол, Г.М.Падалки, О.Я.Ростовського, О.П.Рудницької, Г.М.Ципіна, В.М.Крицького та ін.

Формулювання цілей статті... Наша мета – розглянути індивідуальний підхід до навчання майбутнього вчителя музики з точки зору особистісно орієнтованого навчання.

Виклад основного матеріалу дослідження... В умовах становлення особистісно орієнтованої парадигми освіти, розуміння індивідуального підходу до навчання, як врахування здібностей та якостей

особистості, стає недостатнім. Важливим є узгодження індивідуальних якостей та музичних здібностей студента зі змістом навчання. Відтак актуальним стає розуміння *індивідуалізації* як “соціально цінних індивідуалізованих способів діяльності” [5, с. 111]. Сучасна психолого-педагогічна наука наголошує на тому, що людина – це активний індивід, а не пасивний об’єкт впливу середовища. А отже, зовнішні умови навчання формують майбутнього фахівця не прямо, а опосередковано, проходячи через внутрішній світ його особистості, життєвий досвід, індивідуальні психічні особливості, навчальну діяльність. Тобто, якість навчання майбутнього вчителя музики визначається як зовнішніми факторами, так і внутрішніми чинниками. До *зовнішніх факторів* ми відносимо такі:

1. Навчально-виховне середовище.
2. Соціальні вимоги до професійних якостей майбутнього вчителя музики.
3. Методико-теоретичний досвід музичної педагогіки.

Навчально-виховне середовище має великий вплив на формування особистісного професійного досвіду майбутнього вчителя музики. Прагнення суб’єкта отримати певний соціальний статус, розглядається більшістю сучасних вчених як найпотужніший стимул, що обумовлює індивідуальні вчинки людини. Ознаками ж рівня сформованості та розвитку особистості є свідоме відчуття причетності людини до соціальних подій, визначення свого ставлення до них та виокремлення себе як об’єкта самопізнання і самовиховання. “Сенс свого життя людина може віднайти лише в інших людях, – вказує М.Берулава, – щоб бути потрібною їм у справі, якій вона віддана. В такому розумінні людина максимально реалізує себе лише в інших людях, і найбільш задоволені життям є ті особи, котрі відчувають свою необхідність для інших людей, котрі знайшли себе у потрібній для суспільства справі і заглибились у неї” [3, с. 141]. Водночас навколишнє соціальне середовище не є для особистості тільки чимось зовнішнім, до чого вона повинна пристосовуватися. Людина здатна активно вплинути на середовище, змінюючи його в сприятливому для себе напрямку. Відносини між особистістю і середовищем позначаються взаємовпливом, взаємозв’язками. Таким чином, міжособистісні стосунки стають провідним фактором розвитку, за умови, коли студент є творцем власної діяльності, що передбачає не тільки “врахування”, але й “включення” у навчальний процес його неповторно-суб’єктивного, емоційно-індивідуального ставлення до світу, до самого себе і до своєї діяльності.

Соціальні вимоги до професійних якостей майбутнього вчителя музики. Моделюючи особистісно орієнтовану підготовку майбутнього вчителя, слід чітко уявляти мету цього процесу. За висловлюванням В.Кагана, мета “мусить бути сформульована у формі переліку тих або інших видів діяльності, котрі має вміти виконувати студент по закінченню навчання. У протилежному випадку мета стає невизначеною, аморфною, прихованою від студента, а часто і від викладача” [6, с. 22]. Тобто важливо, щоб мета навчання набувала форму визначених видів діяльності, спрямованих на досягнення певних результатів (знань, умінь, навичок, переконань).

Фахова підготовка майбутнього вчителя музики під час навчання гри на музичному інструменті передбачає оволодіння виконавською майстерністю та педагогічними навичками, необхідними для успішного проведення на високому професійному рівні музичної навчально-виховної роботи, а також широкої концертно-просвітницької діяльності. Крім того, вчитель має поєднувати як здобутки традиційної моделі навчання, зорієнтованої на отримання учнями стійких знань, умінь та навичок, так і сучасні перспективні напрямки, пов’язані з тенденцією до гуманізації та демократизації освіти. В цьому контексті важливим аспектом формування особистості майбутнього вчителя музики виступає прийняття ним тих соціальних вимог, які зумовлені рівнем суспільного розвитку. Прийняття цих вимог перетворює зовнішній фактор на внутрішній чинник фахового становлення студента, а саме *соціалізацію* (соціально-адаптаційну саморегуляцію особистості), що визначається як процес становлення індивіда в якості члена суспільства, привласнення (інтеріоризація) індивідом цінностей, норм та поведінкових стандартів даного суспільства. При цьому важливо враховувати, що соціалізація – це не механізм накладання на індивіда “готової соціальної форми”, а процес активного самотворення особистості, що стимулюється певними соціальними умовами [5, с. 416].

Методико-теоретичний досвід музичної педагогіки. Вітчизняна музична педагогіка має глибокі та давні традиції. Вона виховала не одне покоління визначних митців, які вплинули на розвиток музичного мистецтва у всьому світі. Створено ряд навчальних посібників де обґрунтовано принципи, на яких сьогодні будується методика підготовки музикантів (виконавців та педагогів). Це, зокрема, такі принципи: нерозривності процесу навчання і виховання; єдності музично-художнього та технічного розвитку; поєднання освітньої, розвивальної і виховної функцій навчання; поступовості та послідовності накопичення знань, умінь і навичок; пріоритету музично-слухового контролю; поєднання індивідуальних та колективних (майстер-класи) форм навчання.

Особистісно орієнтований підхід, окрім вище згаданих принципів, передбачає ще один – узгодження особистісного досвіду студента зі змістом освіти. Цей принцип означає забезпечення гармонійної рівноваги між соціально-культурологічною сутністю виконавського мистецтва, комплексом спеціальних знань, умінь і навичок та визначенням шляхів розвитку особистості. В музичному навчанні слід уникати абсолютизації суто мистецьких підходів, коли опанування специфічних для виконавського мистецтва методів і прийомів розглядається як найвища навчальна мета, коли “ігноруються такі суттєві важелі навчання, як усвідомлення власного

професійного досвіду, опора на особистісно значущі і суспільно прийнятні механізми самовизначення, саморозвитку, самовдосконалення майбутніх фахівців” [1, с. 3–4].

Розглянемо *внутрішні чинники*, що впливають на фахове становлення майбутнього вчителя музики:

1. Мотивація навчальної діяльності.
2. Самоусвідомлення власних психолого-фізіологічних особливостей.
3. Фахова рефлексія.
4. Самостійне проектування майбутнім учителем власної навчальної діяльності.

Мотивація навчальної діяльності. Мотивація лежить в основі будь-яких дій людини. В загальному розумінні – це система мотивів, яка визначає конкретні форми діяльності або поведінки. Стосовно фахової підготовки студента – це ставлення, до навчання в цілому та його елементів, а також бажання оволодіти певною професією.

Різні мотиви мають неоднакову силу впливу на навчальну діяльність і, відповідно до характеру, поділяються на *спонукальні* (зовнішні) та *смыслеутворюючі* (внутрішні). Перші надходять від викладачів, освітнього середовища, навчальних планів, суспільства і набувають форм підказок, порад, вимог і навіть примусу. Другі переводять мотиви зовнішні на індивідуальний рівень, надаючи навчальній діяльності особистісного забарвлення. В умовах гуманізації освіти домінуючими мають стати внутрішні, смыслеутворюючі мотиви, і завдання викладача – сприяти тому, щоб навчання студента перетворювалось на особистісно важливу діяльність, яка не потребує зовнішніх спонукальних стимулів.

Наші власні спостереження дають нам підстави вважати, що навчальні плани, зокрема з курсу “основний музичний інструмент”, недостатньо спрямовані на індивідуальне становлення майбутнього фахівця. Академічні програми, зазвичай, містять стандартний набір творів, з яких далеко не всі цікаві студенту, а відтак, виконуються досить формально. Цю негативну тенденцію маємо здолати. Майбутній вчитель повинен мати розвинутий інтелект, широке коло музичних інтересів, але цього важко досягти вивченням музичних творів, обмежених певною академічною стилістикою. Крім того, все, що вчитель пропонує до вивчення, має йому подобатись. Байдуже ставлення до твору обов’язково позначиться на його виконанні, а відповідно і на сприйнятті його учнем. З іншого боку, формувати позитивну мотивацію до фахової діяльності необхідно не просто з урахуванням інтересів студента, а шляхом добору високохудожніх зразків музичного мистецтва, усвідомленням їх значення для інтелектуального та духовного розвитку майбутнього спеціаліста. Адже важливо те, що “інтереси не тільки стимулюють людину до діяльності, але й самі формуються в ній” [5, с. 35].

Самоусвідомлення власних психолого-фізіологічних особливостей. Досить часто, приходячи працювати до школи, вчитель-початківець ще не в змозі ефективно скористатись своїм багажем знань, отриманих у вищій. І тільки в процесі роботи, поступово, набуваючи практичного та життєвого досвіду, пізнає себе, усвідомлює свою індивідуальність, робить засвоєну теорію та досвід інших дієвим здобутком власної особистості. Щоб полегшити перехід від навчання до практичної професійної діяльності слід спонукати студента до самоусвідомлення власних психолого-фізіологічних особливостей. Становлення особистості майбутнього вчителя музики неможливе без розуміння власної творчої індивідуальності. Тільки за такого розуміння стає реальним гармонійне поєднання професійної майстерності та особистісних якостей, тільки в разі їх органічної єдності педагогічний вплив буде походити від особистості вчителя.

Фахова рефлексія. Важливими якостями людини є вміння вчитися, здатність до самоосвіти та саморозвитку. Навчання гри на музичному інструменті не повинно зводитись лише до накопичення певного багажу знань та вмінь. Суттєве значення мають способи їх набуття, завдяки яким студент зможе самостійно керувати своєю пізнавальною активністю, знаходити своє особистісне розуміння фахової діяльності, беручи на себе відповідальність за її результати.

Один з перших засновників “теорії особистості”, американський психолог У.Джеймс наголошував, що мета процесу навчання – формування у тих, хто навчається навичок самоосвіти, що дозволить їм у подальшому вчитися тому, чому захочуть та вважатимуть за необхідне. При цьому він підкреслював важливість усвідомлення індивідуальних особливостей, що дозволяє зробити нервову систему своїм помічником, а не супротивником за рахунок перетворення отриманих ззовні знань у капітал власних надбань [4].

Сьогодні не можна перебільшувати значення методології формування професійної свідомості шляхом засвоєння зразків на основі наслідування. Натомість слід спонукати майбутніх вчителів до розв’язання питань власної самоефективності: уміння мислити, добре грати на інструменті, використовувати ефективні засоби реалізації свого інтелектуально-творчого потенціалу.

Основу самонавчання та самовиховання, на думку багатьох вчених, становить *рефлексія*. За психологічним словником, рефлексія – це самоаналіз свого психічного стану, критична оцінка процесу власного мислення, самовідображення особистості [5, с. 396]. Як внутрішня психологічна діяльність, рефлексія спрямована на самопізнання і усвідомлення майбутнім фахівцем своїх власних станів, виявлення їх шляхом оцінювання особистого досвіду. До того ж, чим складніші за своїм змістом дії включаються у поле самосвідомості, тим вищим стає рівень саморегуляції. Залучення рефлексії як чинника професійного становлення і раніше мало місце у

вітчизняній музичній педагогіці. Так, за спогадами Б.Кременштейн “виховання розуму в класі Нейгауза здійснювалось через включення свідомості в усі дії виконавця: чи то аналіз музичного твору і методів роботи над ним, чи розуміння власних почуттів та вражень (підкреслено нами). Усе це приводило до осягнення законів музичного мистецтва” [7, с. 35].

Фахову рефлексію поділяють на комунікативну (самоусвідомлення себе як суб'єкта спілкування), інтелектуальну (самоусвідомлення себе як суб'єкта пізнання), праксеологічну (самоусвідомлення себе як суб'єкта фахової діяльності), особистісну (самоусвідомлення себе як індивіда у цілому) [9, с. 72].

Вважаємо за необхідне зробити уточнення щодо інтерпретації комунікативного типу рефлексії. Її тлумачення як специфічної якості пізнання людини людиною не виступає протиріччям до традиційного розуміння рефлексії як спрямованості суб'єкта на пізнання самого себе. Незмінною залишається сутність рефлексії – пізнання суб'єктом своїх характеристик, навіть тоді, коли він відтворює у власній свідомості елементи внутрішнього світу іншої людини: “за очевидною розбіжністю об'єктів рефлексії у дилемі “моя свідомість – чужа свідомість” криється єдність процесів, що реалізують цю рефлексію, єдність, котра зумовлена соціальною природою особистості та її вищих психічних функцій” [2, с. 30].

Отже, рефлексія повинна стати для студента дієвою силою для формування професійного світогляду, емоційно-вольових якостей, забезпечення реальних духовних та естетичних потреб, пошуку особистісного смислу і методологічних основ виконавської діяльності (від окремих прийомів до загальної суті музичного та музично-педагогічного мистецтва). Діяльність майбутнього фахівця за допомогою рефлексії має перетворитись на професійні риси характеру, стати “не лише засобом, але й самоціллю навчання, не лише процесом самопізнання, але і змістом, джерелом особистісного досвіду, фактором актуалізації професійного становлення і розвитку професійної культури” [8, с. 170].

Самостійне проектування майбутнім учителем власної навчальної діяльності потребує узгодження змісту дисципліни “основний музичний інструмент” зі смислоутворюючими мотивами, з музичними інтересами та духовно-естетичними поглядами. Воно передбачає надання студенту можливості до самостійного вибору академічної програми, способів навчальної діяльності, методів підвищення власної майстерності та формування свого професійного стилю тощо.

Прагнення майбутнього фахівця до найповнішого виявлення і розвитку своїх можливостей і обдаровань передбачає, на думку багатьох дослідників, реалізацію потреби у творчості. На нашу думку, важливим компонентом творчого розвитку особистості є самостійність – здатність орієнтуватись на свої особисті переконання, приймати власні рішення та реалізовувати їх, незалежно від ситуативних зовнішніх впливів. Адже самостійність охоплює і чуттєве сприйняття, і творчу ініціативу, і запам'ятовування, і різні види дій, і емоційне ставлення особистості до навколишнього світу, зокрема, до мистецтва. Підкреслюємо, що студент має право вивчати в першу чергу ту музику, яка йому до душі, займатись тою діяльністю, до якої він має хист та інтерес. Йому необхідно надати можливість займатись тими справами, до яких він прагне, створюючи умови для самовиявлення та самовираження особистості. Тільки таким чином будуть розвиватись його здібності.

Висновки... Сьогодні індивідуальний підхід у вітчизняній педагогічній науці розглядається як складова особистісно орієнтованого навчання.

Особистісно орієнтований підхід передбачає узгодження особистісного досвіду студента зі змістом освіти – забезпечення гармонійної рівноваги між соціально-культурологічною сутністю виконавського мистецтва, комплексом спеціальних знань, умінь і навичок та визначенням шляхів розвитку особистості.

Відносини між особистістю і середовищем позначаються взаємовпливом та взаємозв'язками. Міжособистісні стосунки стають провідним фактором розвитку, за умови, коли студент є творцем власної діяльності, що передбачає не тільки “врахування”, але й “включення” у навчальний процес його неповторно-суб'єктивного, емоційно-індивідуального ставлення до світу, до самого себе і до своєї діяльності.

В основі будь-яких дій людини лежить мотивація. В умовах гуманізації освіти домінуючими мають стати внутрішні, смислоутворюючі мотиви, і завдання викладача – сприяти тому, щоб навчання студента перетворювалось на особистісно важливу діяльність, яка не потребує зовнішніх спонукальних стимулів. Адже важливо те, що інтереси не тільки стимулюють до діяльності, але й самі формуються в ній.

Становлення майбутнього вчителя музики неможливе без розуміння власної творчої індивідуальності. Тільки за такого розуміння стає реальним гармонійне поєднання професійної майстерності та особистісних якостей.

Самоусвідомлення в педагогічній науці стимулюється рефлексією, яка має стати для студента дієвою силою для формування професійного світогляду, емоційно-вольових якостей, забезпечення реальних духовних та естетичних потреб. Діяльність майбутнього фахівця за допомогою рефлексії має перетворитись на професійні риси характеру, стати джерелом особистісного досвіду, фактором актуалізації професійного становлення і розвитку професійної культури.

Література

1. Андрейко О. І. Методи вдосконалення виконавського апарату музиканта-інструменталіста : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02 / Оксана Іванівна Андрейко. – К., 2004. – 185 с.
2. Белкин П. Г. Социальная психология научного коллектива / П. Г. Белкин, Е. Н. Емельянов, М. А. Иванов. – М. : Наука, 1987. – 214 с.
3. Борулава М. Н. Теория и практика гуманизации образования : учеб. пособие для студ. вузов / Михаил Николаевич Борулава. – 2 изд., перераб. и доп. – Чебоксары : Изд-во Чувашского ун-та, 2001 – 329с.
4. Джеймс У. Беседы с учителями о психологии / Уильям Джеймс. – М. : Изд-во Совершенство, 1998. – 149 с.
5. Еникеев М. И. Психологический энциклопедический словарь / М. И. Еникеев. – М. : ТК Велби, Изд-во Проспект, 2006. – 560 с.
6. Каган В. И. Основы оптимизации процесса обучения в высшей школе (единая методическая система института : теория и практика) : [науч.-метод. пособие] / В. И. Каган, И. А. Сычеников. – М. : Высш. шк., 1987. – 143 с.
7. Кременштейн Б. Л. Педагогика Г. Г. Нейгауза / Берта Лейбашевна Кременштейн. – М. : Музыка, 1984. – 88 с.
8. Орлов В. Ф. Професійне становлення вчителів мистецьких дисциплін : [моногр.] / В. Ф. Орлов; за заг. ред. І. А. Зязюна. – К. : Наук. думка, 2003. – 276 с.
9. Рудницька О. П. Музика і культура особистості : проблеми сучасної педагогічної освіти : навч. посіб. / О. П. Рудницька. – К. : ІЗМН, 1998. – 248 с.
10. Теплов Б. М. Избранные труды : в 2-х т. / Б. М. Теплов. – М. : Педагогика, 1985. – Т. I. – 328 с.

Анотація

У статті розглядається індивідуальний підхід до навчання майбутнього вчителя музики з точки зору особистісно орієнтованого навчання. Аналізуються зовнішні фактори та внутрішні чинники становлення особистості студента.

Аннотация

В статье рассматривается индивидуальный подход к обучению будущего учителя музыки с точки зрения личностно ориентированного обучения. Анализируются внешние и внутренние факторы становления личности студента.

Summary

The article deals with an individual approach to training future music teachers in terms of personality-oriented education. Analyzes the internal and external factors development of the personality of the student.

Ключові слова: індивідуальний підхід, особистістично орієнтоване навчання, мотивація, рефлексія, професійне становлення.

Ключевые слова: индивидуальный подход, личностно ориентированное обучение, мотивация, рефлексия, профессиональное становление.

Key words: individual approach, personality-oriented education, motivation, reflection, professional becoming.

Подано до редакції 05.03.2012.

УДК 378.046.4

©2012

Мариновська О.Я.

НАУКОВО-МЕТОДИЧНИЙ СУПРОВІД УПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙ: ПРАКТИКО ОРІЄНТОВАНИЙ АСПЕКТ

Постановка проблеми у загальному вигляді... Інноваційні перетворення в освіті вимагають відповідних змін у підготовці вчителя як конкурентоспроможного фахівця у післядипломній освіті, що обумовлює потребу наукового осмислення, узагальнення та систематизації досвіду застосування нових технологій роботи з дорослими, які передбачають науково-методичний супровід інноваційної діяльності, зокрема, підготовку педагогів до вибору, апробації, адаптації та впровадження педагогічних інновацій.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми... Під науково-методичним супроводом розглядається "професійно-педагогічна взаємодія суб'єктів освітньої діяльності, необхідними умовами якої є добровільність і партнерство, визначальними ознаками – особистісний і професійний розвиток керівників і учасників навчально-виховного процесу, а результатом – якісно новий рівень освіти" [6, с. 246]. Т.Сорочан пише: "Науково-методичний супровід (НМС) ми розуміємо як технологію процесу безперервної професійної взаємодії суб'єктів педагогічної діяльності з метою розробки, обґрунтування, практичного впровадження, апробації інноваційних підходів до вирішення актуальних проблем освіти" [9, с. 6]. Ураховуючи специфіку роботи закладів післядипломної освіти, науково-методичний супровід сприяє ефективній реалізації інноваційних процесів у регіоні. На основі концепції науково-методичного супроводу (О.Козакова, В.Ларіна, Н.Рибникова, Т.Сорочан) розробляються модифікаційні варіанти технології впровадження інновацій з використанням програмного та проектного підходів (Л.Вашенко, Н.Єлькін, О.Пехота, Л.Зазуліна, О.Мармаза, О.Мариновська, Л.Забродська, О.Онопрієнко та ін.), що забезпечують ефективність підготовки педагогів, керівників закладів освіти у післядипломній освіті щодо здійснення інноваційної освітньої діяльності, зокрема, до застосування експериментально перевірених та апробованих інновацій, рекомендованих до застосування.